

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата політичних наук,

Пронози Інни Іванівни

на дисертацію **Бабарикіної Надії Анатоліївни**

«Децентралізація як детермінанта демократизації в контексті розвитку
громадянського суспільства»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук
за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси (політичні науки)

Децентралізація й зміцнення локальних, місцевих рівнів управління є частиною більш широких соціально-політичних тенденцій. Нові тенденції в державному будівництві демократичних країн, становлення інститутів громадянського суспільства, раціоналізація системи державного управління окреслюють нові умови реалізації ідеї деполітизації державної влади, зокрема, через її децентралізацію за вертикаллю. Децентралізація влади є синтетичним поняттям, яке характеризує взаємодію держави, суспільства, індивіда в їх органічній єдності. Важливим є вплив такої взаємодії на відстоювання інтересів громади через становлення громадянського суспільства як особливого типу суспільного устрою.

Децентралізація з точки зору використання її у якості одного з інструментів оптимізації функціонування політико-владних відносин є актуальним завданням вітчизняної політології. Означена проблематика висвітлена у дисертації Бабарикіної Надії Анатоліївни «Децентралізація як детермінанта демократизації в контексті розвитку громадянського суспільства».

Мета дослідження – виявлення та науково-теоретичне обґрунтування сутності та особливостей децентралізації як детермінанти демократизації в контексті розвитку громадянського суспільства. Поставлена метареалізується

через низку дослідницьких завдань, а саме: простеження еволюцію наукових уявлень про децентралізацію як процес демократичного розвитку; аналіз сучасних теорій в дослідженні процесу децентралізації в контексті розвитку громадянського суспільства; визначення понятійно-категоріального апарату дослідження децентралізації; виявлення методологічних засад дослідження процесу децентралізації; опис децентралізації як детермінанти демократичного розвитку держави; обґрунтування ролі децентралізації в процесі розвитку громадянського суспільства; визначення рівня впливу децентралізації на вдосконалення відносин між державою та громадянським суспільством; аналіз європейського досвіду демократизації в контексті розвитку громадянського суспільства шляхом децентралізації; аналіз досвіду України щодо впливу децентралізації на процес демократизації в контексті розвитку громадянського суспільства; окреслення пропозицій щодо вдосконалення чинників впливу децентралізації на розвиток громадянського суспільства.

Структура дисертації є чіткою і логічно побудованою та змістовно обумовленою поставленими метою та завданнями. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, кожен із яких розбитий на підрозділи, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Наукові положення, що винесені на захист і позначаються автором як наукова новизна, справді є такими. Розгорнуте формулювання положень новизнимістить відображення досягнень автора. Одержані результати демонструють, що дана робота є цілісним, системним дослідженням теоретичних та політико-правових засад децентралізації в Україні як детермінанти демократизації в контексті розвитку громадянського суспільства.

Дисертантом зазначаються наступні положення наукової новизни:

розроблено пропозиції щодо вдосконалення чинників впливу децентралізації на розвиток громадянського суспільства за інтегрованими результатами емпіричних досліджень;

здійснено апробацію методології громадських обговорень, стратегічних сесій, експертного опитування як інструментарію напрацювання механізму розв'язання проблемних питань реформування адміністративно-територіального устрою та організації управління на районному рівні (в Запорізькій області);

актуалізовано проблемні питання наступного етапу децентралізації серед громадських організацій як інституту громадянського суспільства, органів влади районного та місцевого рівнів та органів місцевого самоврядування. (с.29 основного тексту)

Основні положення дисертації є достовірними. Що підтверджується методологією дослідження, кількістю (і якістю) опрацьованих публікацій. Загальна кількість використаних джерел – 257 найменувань.

Заслуговує на позитивну оцінку концептуальний аналіз сучасних теорій щодо дослідження процесу децентралізації. Здійснений категоріально-понятійний аналіз дозволив Н.А. Бабарикіній ґрунтовно дослідити різні тлумачення поняття децентралізація, що обумовлено комплексністю та багатоаспектністю самого поняття. В широкому значенні під децентралізацією розуміють перерозподіл владних повноважень і обсягів компетенції між центральним і місцевими рівнями організації публічної влади із зміщенням акценту на місцевий рівень у частині здійснення задалегідь окреслених і гарантованих державою функцій.

Концептуальний апарат дослідження ґрунтується на сукупності принципів об'єктивності, історичності та логічної послідовності. В ході компаративного аналізу теорій автором з'ясовано основні принципи процесу децентралізації – компліментарності, департаменталізації, демократизму, субсидіарності. З огляду на складний комплекс відносин, що диктуються умовами демократичного розвитку громадянського суспільства шляхом децентралізації, збагачено категоріальний апарат в галузі наукових досліджень і комплексної політики в термінах, що пояснюють сутність інноваційних форм суспільно-політичної активності громадян в процесі децентралізації.

Досягненням дисертанта можна вважати ґрунтовну розробку пропозицій щодо вдосконалення чинників впливу децентралізації на розвиток громадянського суспільства. Підґрунтям цим пропозиціям слугують концептуальні засадививчення досвіду демократизації в контексті розвитку громадянського суспільства шляхом децентралізації в країнах Європи та в Україні.

На схвальну оцінку заслуговує спроможність дисертанта до розробки і проведення досліджень, що верифікує теоретичні нароби та висновки.

Достатньою є апробація роботи Н.А. Бабарикіної. Основні висновки дисертації знайшли відображення в 49 наукових публікаціях, з них: 10 статей у фахових виданнях з політичних наук (зокрема 1 стаття у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз), 32 тези доповідей на наукових конференціях.

Підсумовуючи, можна зазначити, що дослідження Н.А. Бабарикіної є завершеною, логічно побудованою та самостійною роботою, в якій поставлені та вирішені актуальні завдання політичної науки. Автореферат в повній мірі відображає основні висновки дисертації.

Проте, рецензована дисертаційна робота не позбавлена певних недоліків та дискусійних положень.

По-перше, на мою думку, дисертаційне дослідження було б значно доповненішим, за умови, більш детального аналізу впливовості інститутів громадянського суспільства в рамках демократизації, враховуючи потужний організаційний потенціал вказаних інституцій.

По-друге, потребує детальніших розвідок питання партнерства держави та громадянського суспільства. Адже децентралізація через розвиток інститутів громадянського суспільства – місцевої демократії, місцевого самоврядування, громадські організації – удосконалює відносини між державою та громадянським суспільством.

По-третє, із другого пункту зауважень випливає дана рекомендація – можна було б детальніше описати перелік заходів, що розкривають потенціал розбудови громадянського суспільства.

По-четверте, і на останок хотілося б зазначити, що значно збагатило би дослідження, розширення методологічних засад щодо створення відповідних технологій залучення інтеграційного потенціалу до реформування українського суспільства.

Водночас висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки, на яку заслуговує дисертація.

Важливо зазначити, що дослідження виконане відповідно до Тематичного плану науково-дослідних робіт Запорізького національного технічного університету і пов'язане із комплексною науковою темою кафедри загальноправових та політичних наук «Децентралізація як детермінанта проведення реформ політичної системи» (номер державної реєстрації №0116U005678) (2016–2018 рр). Дисертація відповідає паспорту спеціальності 23.00.02 – «політичні інститути та процеси» та профілю вченої ради.

У цілому, зазначене дозволяє зробити висновок, що дисертація «Децентралізація як детермінанта демократизації в контексті розвитку громадянського суспільства» виконана на достатньому науковому рівні, є завершеним, цілісним, самостійним авторським дослідженням, відповідає вимогам до кандидатських дисертацій, а її автор – Бабарикіна Надія Анатоліївна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата політичних наук зі спеціальності 23.00.02 – політичні інститути та процеси.

Офіційний опонент

кандидат політичних наук, старший викладач кафедри
політичних наук та права Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

І.І. Проноза

